

කාර්මික උරුමයක් වශයෙන් ප්‍රවර්ධනය සඳහා රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව සතුව පවතින මුද්‍රණ තාක්ෂණය අධ්‍යයනයක්

යූ.සී. ලත්හාරි

පුරාවිද්‍යාව හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය.

lathharic@gmail.com

මුඛ්‍ය පද - කාර්මික උරුමය, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව, මුද්‍රණ ශිල්පය

හැඳින්වීම

මුද්‍රණ ශිල්පයේ ඉතිහාසය කලී මනුෂ්‍ය ශිෂ්ටාචාරයේ වැදගත් පැතිකඩකි. පන්සිය වසක් පමණ වූ පසුගිය කාලයේ දී මනුෂ්‍යයාගේ සෑම ක්‍රියාවලියක් පිළිබඳව අදහස් පැතිරවීමේහිලා ප්‍රධාන මාධ්‍යය වූයේ මුද්‍රණ ශිල්පයයි. ක්‍රි.ව. 868 දී චීන ජාතික වොං චී දෙමාපියන් සිහි කරනු පිණිස මුද්‍රිත වප්‍ර සූත්‍රය ඇතුළත් බොද්ධ ග්‍රන්ථය ලොව ප්‍රථම මුද්‍රණය විය. වර්ෂ 1439 දී ජොහාන් ගුටෙන්බර්ග් විසින් ඇමිණිය හැකි අකුරු සොයා ගැනීමත් සමඟ ක්‍රමයෙන් වර්ධිත මුද්‍රණ ශිල්පය ලන්දේසි සමයේ දී ලංකාවට ද දායාද විය. ක්‍රි.ව. 1737 දී ලංකාවේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ පාලනය කළ ගුස්ටාෆ් විල්හෙල්ම් ආණ්ඩුකරු මෙරටට මුද්‍රණ යන්ත්‍රයක් ගෙන්වා මුද්‍රණාලයක් අරඹා තිබේ. එහි මුද්‍රිත මුල් ම සිංහල ප්‍රකාශනය වන්නේ එකල පාලනාධිකාරියේ නිල නිවේදනයකි. ක්‍රි.ව. 1707 අප්‍රේල් පස්වැනිදා ගම්මිරිස් වගාව සම්බන්ධව ගම්මුලාදැනිවරුන්ට යැවූ නිවේදනයක් වන එහි උස අඟල් 24 හා පළල 22 1/2කි. වර්ෂ 1802 මාර්තු 15 ලංකාණ්ඩුවේ ගැසට් පත්‍රය නමින් රාජ්‍ය මුද්‍රණාලයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රථම ඉංග්‍රීසි පුවත්පත මුද්‍රණය විය (කළුආරච්චි 2002:01). එතැන් පටන් ඇරඹී රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව ලංකාණ්ඩුවේ මුද්‍රණාලය වශයෙන් ක්‍රියාත්මක විය. 1849 දී රජයේ මුද්‍රණාලය ලෙස නම් කළ මෙම ආයතනය සතුව “ලයිනෝ”, “මොනෝ”, “මොනෝකාස්ට්”, “ස්ටීරියෝ” ආදී පැරණි මුද්‍රණ යන්ත්‍ර රැසකි. වර්තමානයේ දී නවීන මුද්‍රණ යන්ත්‍ර ද භාවිතයට ගනියි. රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව සතුව පවත්නා මුද්‍රණ තාක්ෂණයේ සුවිශේෂීත්වය කාර්මික උරුමයක්ව ප්‍රවර්ධනය කරන්නේ කෙසේද? යන පර්යේෂණ ගැටලුව මුල්ව සිදු වූ මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වූයේ කාර්මික උරුමයක්ව ප්‍රවර්ධනයට රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව සතු මුද්‍රණ තාක්ෂණය හඳුනා ගැනීමයි.

ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණයේ තොරතුරු ගවේෂණයට භාවිත ප්‍රධාන ක්‍රමවේදය වශයෙන් දෙපාර්තමේන්තුව ආශ්‍රිතව සිදු කළ පූර්ණ ගවේෂණයන් හා එහි දී අවශ්‍ය සාධක ඡායාරූප ගතකර ගන්නා ලදී. තවද දැනට දෙපාර්තමේන්තුව භාරව සිටින මුද්‍රණාලයාධිපතිතුමිය ඇතුළු නිලධාරී පිරිසකගෙන් සම්මුඛ සාකච්ඡා ක්‍රමය හරහා දත්ත රැස් කළ අතරම දෙපාර්තමේන්තු පුස්තකාලය පරිශීලනයෙන් සාහිත්‍ය විමර්ශනයක ද නිරත විය.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

කාර්මික උරුමයක්ව ප්‍රවර්ධනයට රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව සතුව පවත්නා විශේෂීත්වය හඳුනාගැනීමේ දී වසර සියයකටත් වඩා පැරණි මුද්‍රණ යන්ත්‍ර ගණනාවක් පවතී. මෙකී මුද්‍රණ යන්ත්‍රයන්හි ක්‍රියාකාරීත්වය විමසීමේ දී එය HORD, SORD, WEB, ROTARI, GTO වශයෙන් ප්‍රධාන අංශ පහක් යටතේ හඳුනාගත හැක. දෙපාර්තමේන්තුව සතු අවිච්ඡි අකුරු මුද්‍රණ ක්‍රමය වනාහි පැරණිතම මුද්‍රණ ක්‍රමය වේ. මෙහි දී අකුරක සම්මත උස අඟල් 0.918ක් වන අතර සෑම අකුරක් ම නොපිටට කියැවෙන පරිදි සැකසී තිබීමත් සෑම අකුරකම පාදම දෙසින් අකුරේ මධ්‍යයේ කට්ටයක් යොදා එමඟින් අකුරේ නිවැරදි පස බලා ගැනීමේ හැකියාවක් යන විශේෂීත්වයන් පවතී. දෙපාර්තමේන්තුව සතු ලිනෝග්‍රැපි මුද්‍රණ ක්‍රමය වනාහි මුද්‍රිත දේ සහ මුද්‍රිත නොවන දේ උස් පහත් නොවූ එකම තලයක තිබීම විශේෂත්වයකි. තව ද

එම්බෝස් කිරීම, half cut කිරීම, නැමීම සහ විසා කාඩ්පත් හි ආරක්ෂිත කට්ට රටාවන් කැඩී යන සේ මුද්‍රණය කිරීම වැනි සුවිශේෂීත්වයන් රැසකි. ලිතෝ මුද්‍රිත පිටපත් ආර්ථි පුල්ස් නම් වන අතර විවිධ මෝස්තරයේ අක්ෂර රටා නිර්මාණයට මින් හැකි වේ. දෙපාර්තමේන්තුව සතු ඉන්ටාලියෝ මුද්‍රණය ක්‍රමයෙහි විශේෂත්වය නම් මුද්‍රණය විය යුතු කොටස මුද්‍රණය නොවිය යුතු කොටසට පහතින් තිබීමත් මුද්‍රණය නොවිය යුතු කොටසේ නැවරී තිබෙන තීන්ත ඉවත් කර මුද්‍රණ කඩදාසිය මත තද කිරීමෙන් මුද්‍රණය කිරීමත් ය.

තවද ෆ්ලෙක්සෝ මුද්‍රණ ක්‍රමය වශයෙන් දෙපාර්තමේන්තුව සතු තාක්ෂණය හරහා මුද්‍රණ මුහුණත මුද්‍රණ තලයෙන් ඉහලට ඔසවා මුද්‍රණය කෙරේ. මෙමඟින් මෘදු ජ්ලේට් හා දුස්ස්‍රාවීතාව අඩු තීන්ත භාවිතයෙන් උරාගන්නා මෙන් ම උරා නොගන්නා මතුපිටවලිහි මුද්‍රණයට පහසුව සැලසේ. දෙපාර්තමේන්තුව සතු තවත් සුවිශේෂී මුද්‍රණය ක්‍රමයක් වන ග්‍රැවියෝ ක්‍රමයෙන් ඉතා ඉහළ මුද්‍රණ තත්ත්වයන් ලබාගත හැකි වීම, නැවත මුද්‍රණ ඇණවුම් ලැබෙන වැඩ සඳහා උචිත වීම හා උරා නොගන්නා මතුපිටවලි මත මුද්‍රණයට හැකි වීම යන තාක්ෂණයන් පවතී. ඩුප්ලෝ මුද්‍රණ ක්‍රමය වශයෙන් හැඳින්වෙන තාක්ෂණයේ දී ලේසර් පිටපත් ක්‍රමයන් රෝතියෝ මුලධර්මත් සුසංයෝගයෙන් පැයකට පිටපත් පන්දාහකට වැඩි සංඛ්‍යාවක් මුද්‍රණයට පහසුකම් ලබා දේ. ඉහත දැක් වූ කරුණු මඟින් මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව ආශ්‍රිතව ඇති කාර්මික උරුමය හා බැඳුණු ඓතිහාසික හා තාක්ෂණික අගයන් සනාථ වේ.

ලංකාණ්ඩුවේ මුද්‍රණාලය වශයෙන් නම් දරූ රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රධාන මුද්‍රණ ශිල්පී මහතෙකු යටතේ පාලනය විය. එවකට මුද්‍රණ ශිල්පීවරුන් හතර දෙනෙකුගේ පාලනය 1802 සිට 1833 දක්වා කාලය තුළ නිමා විය. ඉන්පසු අධිකාරීවරයකු යටතට පත්වූ එහි පාලනය 1833 සිට 1849 දක්වා එවන් අධිකාරීවරු හතර දෙනෙකුගේ අධීක්ෂණයට යටත්ව ඇත (ප්‍රේමදාස 2002: 03). සියලු දෙනාම එංගලන්ත රජතුමාගේ නියෝගය ලැබ පත්ව ආ පාලකයන් වූ නිසාත් රජතුමාගේ නියෝග හා අණ පනත් මින් මුද්‍රණය වූ නිසාත් එදවස ලාංකිකයන් මෙය හැඳින්වූයේ රජ්ජුරුවන්ගේ අවිචෝරු කන්තෝරුව නමිනි. වර්ෂ 1849 දී රජයේ මුද්‍රණාලය ලෙස නම් ලද මෙම ආයතනය රජයේ මුද්‍රණාලයාධිපති තනතුර යටතේ පාලනයට නතු ව තිබේ. වර්ෂ 1952 සිට මේ වනවිට මුද්‍රණාලයාධිපතිවරු හතර දෙනෙක් යටතේ එය පාලනය කර තිබේ. කතෝලිකයෙක් වන බර්නාඩ් සිල්වා මහතා ප්‍රථම ලාංකික මුද්‍රණාලයාධිපති වූ අතර ඊට පෙර සීටි සියලු දෙනාම විදේශ ජාතිකයන් විය. දැනට මුද්‍රණාලයාධිපති වශයෙන් කටයුතු කරන ගංගානි කල්පනා මහත්මිය එකම සිංහල බෞද්ධ මුද්‍රණාලයාධිපති වේ. මුල් යුගයේ සුළු සේවක සංඛ්‍යාවකින් ඇරඹී රාජ්‍ය මුද්‍රණාලය තුළ අද සේවක පිරිස දෙදහසකට ආසන්න වේ. සේවක මණ්ඩලය තුළ පුරුෂ පාර්ශවය ඉහළ වුවත් ස්ත්‍රී නියෝජනය ද පැවති බැව් නිරීක්ෂණය වේ. ඉහත දැක්වූ කරුණු මඟින් රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව ආශ්‍රිතව පවතින කාර්මික උරුමය හා බැඳුණු සාමාජීය අගයන් සනාථ වේ. මේ අයුරින් නිශ්චිත ටැජල් ප්‍රඥප්තිය හා සැසඳීමේ දී රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව ආශ්‍රිතව පවත්නා කාර්මික උරුමය තුන් වැදෑරුම් ආකාරයකින් හඳුනාගත හැක.

ආශ්‍රිත මූලාශ්‍රය

පිළිසඳර 200වන සංවත්සර කලාපය, 2002, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව
කළුආරච්චි එස්., 2002, *ලකදිව මුද්‍රණ ඉතිහාසය*, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ
TICCIH, 2003. *The Nizhny Tagil Charter for the conservation of the Industrial Heritage*.
Moscow: s.n.